

משפט ערוך

ליקוטי הלכות וביאורים

על

שולחן ערוך חושן משפט

מאת

הגאון הרב

זלמן נחמיה גולדברג

שליט"א

הלכות טוען ונטען

סימנים עח - פו

קונטרס כללי מיגו

נושאי הסימנים

- סימן עח - חזקה אין אדם פורע בתוך זמנו 7
- סימן עט - אופנים שונים של כפירה בהלוואה, ודין הוחזק כפרן 75
- סימן פ - טוען וחוזר וטוען 137
- סימן פא - אופנים שונים של הודאת בע"ד,
וטענות השטאה והשבעה / שתיקה כהודאה 157
- סימן פב - טענות שונות של לווה כנגד שטר ההלוואה 271
- קונטרס כללי מיגו 327
- סימן פג - לווה שפרע אחד משני חובות, ונחלק עם המלוה
איזה חוב נפרע / שטר מילוה מזויף אך מקויים 419
- סימן פד - פוגם ופוחת שטרו / עד אחד מעיד שהשטר פרוע 437
- סימן פה - מעשים שונים המוכיחים שהלווה פרע חובו /
שנים שהלוו זה לזה 459
- סימן פו - דינא דר' נתן 493

פירוט נושאי הסימנים בראש כל סימן

מפתח ערכים 569

ליקוטי המשפט

כו. מלוה התפוס מעות משל הלווה, ואומר הלויתך מנה ופרעתני, והלווה אומר לא לוייתי - אין המלוה יכול להחזיק את מעות הלווה מכח הודאתו שלא פרע, הואיל והמלוה יודע שהלווה פרע. שכמו שהלווה מודה שלא פרע כך המלוה מודה שפרע. וחייב להחזיר מה שתפוס ממעות הלווה³⁸.

י"ב. וכן אם הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו, וא"ל להד"ם וזה אינו כתב ידי, אם הוחזק כתב ידו בבי"ד או שבאו עדים שהוא כתב ידו - ה"ז הוחזק כפרן ומשלם³⁹.

כח. דין זה הוא אף לסוברים (סי' סט"ב) שנאמן אדם לומר פרעתי כשיש כתב ידו אצל המלוה³⁹.

מכאן עד ס"ק לג - לווה שכפר בשטר החתום ע"י עדים [או שטען פרוע], והמלוה קיימו, האם הוחזק הלווה כפרן

כט. המוציא על הלווה שטר בעדים, וטוען הלווה להד"ם והשטר מזוייף, ואח"כ באו עדים לקיים השטר - גובה המלוה בלא שבועה, אף אם הלווה טוען אישתבע לי דלא פרעתך. שכיוון שטען להד"ם הרי זה כהודה שלא פרע⁴⁰. וגם אם באו עדים שפרע, אינו נאמן⁴¹. ואם טען פרעתך אח"כ - ג"כ אין המלוה צריך שבועה, כיוון שהלווה אינו נאמן מחמת שהוחזק כפרן. ומ"מ אם באו עדים שפרע אח"כ - נאמנים⁴².

ביאורי המשפט

נאמן לומר פרעתי נגד כתב ידו, אין צורך לומר שמשלם מחמת שהוחזק כפרן שהרי בלאו הכי אינו נאמן.

40. שו"ע סי' פב ס"ד.

41. כך מבואר בש"ך שם סק"ו. והנה, לפי"ז קשה איך נאמן הלווה לומר פרעתי בשטר שאינו מקיים במיגו שהיה טוען מזוייף, הא כדאי לו יותר לטעון פרוע מאשר לטעון מזוייף. שאם טוען מזוייף ונתקיים, גובה המלוה בלא שבועה, ואילו הטוען פרעתי אף אם יתקיים יצטרך המלוה שבועה. וזה קשה אף לדעה השניה שבליקוטים ס"ק לא, שבטוען מזוייף לבד לא הוחזק כפרן. שאין לומר שעדיין יש לו מיגו בטוען פרעתי שהיה יכול לטעון מזוייף לבד, שמ"מ מסתבר שאם יתבענו המלוה אחר שטען מזוייף שישלם, אזי הוא יהיה חייב לשלם אם לא יטען להד"ם או פרעתי. וא"כ שוב אין לו מיגו כשטוען פרעתי, שאם יטען מזוייף לבד חייב לשלם, ואם יטען להד"ם ויבואו עדים לקיים יטול המלוה בלא שבועה. ודומה לקושיא זו, נתקשו בבית הלוי (ח"ג סי' מב אות ג) ובחידושי הרי"ם (על הגמ' ב"מ ז ע"א), על הא דמבואר שם בגמ' שאם לווה ומלוה מחזיקין שניהם בשטר אזי אם הוא מקיים גובה מחצה, ובאינו מקיים אינו גובה כלום. והקשו הא אין לו מיגו כשטוען פרעתי, שאם יטען מזוייף ויתקיים יגבה המלוה הכל, וכעת יגבה חצי. ותיירך בבית הלוי, שמיגו של מזוייף חשיב כפה שאסור ומועיל גם בזמן שאין לו מיגו.

42. כך מבואר בש"ך שם.

שפרע. וזה לא כמו שכתבנו מהנתיבות, שא"כ שתולים שהלווה נתן הפרעון כמתנה, אין כאן שבועה נגד העדים. [ואף שבביאור הגר"א סק"ה כתב שדברי המ"מ צ"ע, לא נתכוון לסברא זו].

38. כך כתב בשו"ת חת"ס חו"מ סי' צח, הביאו הפ"ת סק"ב. אכן, נראה שכל זה בשרוצה המלוה לצאת ידי שמים, אבל אין בי"ד מוציאין ממנו. שהרי ספק לנו אם לסמוך על הודאת הלווה שלא פרע, או לסמוך על הודאת המלוה שפרע, ואין מוציאין מספק אם המלוה תפס. וכמו שכתב קצה"ח (סי' פח סק"ט), שלכן בטענו חיטים והודה לו בשעורים ותפס התובע - אין מוציאין ממנו, וכדנפסק בסי' פח סי"ב, שכל שיש הודאות סותרות, הרי זה ספק ומועילה תפיסה. ולפי"ז, איך נוציא מהמלוה מחמת הודאתו שפרע הלווה, הא הלווה מודה שלא פרע. ונראה שלזה התכוון הפ"ת שכתב לעיין בנחלת צבי ריש סי' עה, ששם פלפל בהודאה נגד הודאה. ועוד קשה, לסברת הנתיבות (הובאה בליקוטים ס"ק יח), שתולים שבאמת פרע הלווה אלא שהתכוון לשם מתנה, שלפי זה יפטר המלוה, שהרי אף שיודע האמת שפרע לו הלווה מ"מ כיוון לשם מתנה. והנה, החת"ס שם סיים וז"ל: "וגדולה מזו בסימן עה סי"א". והנה שם מבואר הדין, שהמודה לחבירו שחייב לו מנה, והלה אומר ודאי שאינך חייב לי פטור, דהוי כאילו מחל. וכוונת החת"ס, שא"כ גם כאן שהמלוה עצמו מודה שהלווה אינו חייב שפרע, פטור הלווה. ועיין מה שכתבנו בדין זה, בסי' עה סי"א.

39. כך נראה פשוט. שהרי לדעת הרמ"א שם, שאינו